

Természetművészet

SZEPESI JUDIT beszélgetése **ERŐSS ISTVÁNNAL**,
a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektorával – művészképzésről,
hallgatókról, oktatókról és tervekről¹

<https://doi.org/10.71157/upsz.2025.05-06.04>

MŰHELY

Erőss István 1964-ben született Csikkarcfalván. 1995-ben Budapesten végzett a Képzőművészeti Főiskola képgrafika szakán, majd 1996-ban Marseille-ben, az ottani Főiskolán szerzett posztgraduális diplomát. 2009-ben szerzett DLA fokozatot, 2015 óta egyetemi tanár. 2008-tól 2018-ig vezette az egeri Eszterházy Károly Egyetem Vizuális Művészeti Tanszékét, később Intézetét. Nevéhez fűződik a természetművészet bevezetése a felsőfokú képzésbe. A témában két könyve jelent meg, 2011-ben a Természetművészet, 2021-ben a Test a tájban. 2021 augusztusa óta a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektora.

(Forrás: <http://www.erossistvan.hu>. A kép forrása az MKE.)

Szepesi Judit: 2003 és 2011 között a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Előkészítő Kurzusain tanítottál, közben 2008-ban Egerben az Eszterházy Károly – akkor még – Főiskola Vizuális Művészeti Tanszékére kerültél. Mesélj, kérlek, erről az időszakról.

Erőss István: Érdekes volt, hogy rögtön ki-neveztek tanszékvezetőnek, és szabad kezét

kaptam. Nagy élmény volt 41-42 évesen egy tanszékot kapni. A feladat kimondottan az volt, hogy a rajztanárképzésből valami újat hozzunk ki, olyat, ami a képzőművészet irányába vezet; új szakokat akkreditálni, új embereket bevonítani. 2008 szeptemberében 70 hallgató és 13 tanár volt a képzésben, 10 évvel később, amikor eljöttem, már 630 hallgató és több mint 60 oktató. Ez alatt az idő alatt szellemi műhelyt hoztunk létre.

¹ A beszélgetés Gyergyószárhegyen, az ott rendezett művészeti táborban zajlott.

Olyan embereket vettünk föl, akik az elképzelésünkhöz passzoltak, kiépült egy friss gondolkodású csapat, és ez aztán az oktatáson is meglátszott. A kezdeti időszakban a semmiből raktuk össze az oktatási koncepciónkat, definiálnunk kellett, hogy miben vagyunk mások a többi egyetemi képzőhelytől, mi az, amivel többet tudunk. Mondok példát. Vegyük a szobrászatot. A Képzőn az alapképzésben jó a klasszikus faragás, a fa, a márvány, a bronzöntés, Pécssett inkább a fém, a hegesztés. Egerben egy újfajta plasztikai megfogalmazásnak az alapjait tettük le, mely az anyaghasználathoz köthető, – ami nem jellemző se a Képzőn, se Pécssett. Bevezettem, meghonosítottam a természetművészet specializációt, azaz a természetes anyagok használatát, az organikus megközelítést. És nem az elmélet a dominás itt, hanem – az esztétikai faktort nem elhanyagolva – az, hogy gyakorlati tudást, tapasztalatot tudjunk átadni. A világon egyedüli ez a fajta képzés, így nem volt követendő mintánk. Izgalmas volt a kollégákkal kitalálni a tanrendet, a gyakorlati feladatokat.

A Képzőn is van hozzád köthető specializáció?

2021 óta dolgozom rektorként az egyetemen, 2022-re sikerült akkreditálni, szerintem szintén valós igényre támaszkodva, a Vizualis Művész BA-t, és a Képzőművész MA-t. Azt láttam, hogy olyan területek lefedésére van szükség, amelyek a felsőoktatásból addig hiányoztak. A felsőoktatási kerek között nem volt például installáció,

performance, body art, street art, pedig az új generációnak igénye lenne arra, hogy technikailag másképp fogalmazzanak, másképp nyilvánuljanak meg. Elindult tehát egy új szak, ami nagy feladat volt, mert itt sem volt bejáratott tanmenet, amit másolhattunk, vagy amiből kiindulhattunk volna. Nekünk kellett összerakni, nekünk kellett kitalálni a tananyagot.

Időközben megjelent az életünkben és a művészetek területén is a mesterséges intelligencia.

Elkerülhetetlen, hogy foglalkozunk vele, de úgy gondolom, jelenleg még csak egy szenzáció, egy lehetőség, egy eszköz, amit a művész használhat vagy sem. Körülbelül ugyanilyen hangulat lehetett, amikor a szita megjelent a grafikában, vagy a videóművészet, a számítógépek, a nyomtatás. Ezekben az időkben is elkezdték temetni a grafikát. Az MI egy új technikai lehetőség, eszköz, amit ki lehet próbálni, de minden megy a maga útján tovább. Magam foglalkozom például olyan szobrokkal, amelyek penésszel vannak bevonva – ilyet egy mesterséges intelligencia nem tud, és nem tud érzelmeket sem átadni.

A rektori elfoglaltságaid mellett oktatatsz még?

Igen, Egerben is oktatok.

Milyen módon kerülnek be az egyetemi oktatók a Képzőre?

nem volt például installáció, performance, body art, street art, pedig az új generációnak igénye lenne arra, hogy technikailag másképp fogalmazzanak

Csak az utóbbi három évről tudok beszélni. A Képzőre nyílt pályázat során kerülnek be az oktatók. A felvételi elbeszélgetés több kolléga előtt történik, nem egyedül én hozok döntést. Így garantálható, hogy az új kollégák a legjobbak közül kerülnek ki. Kialakul egyfajta versenyhelyzet. A beszélgetés során a felvételiző bemutatja a szakmai repertoárját, a tanári koncepcióját. A kollégák új módszerekkel ismerkedhetnek meg, szembeülhetnek azzal, hogy vannak más nézőpontok, elképzelések is. Ez motiválhat mindenkit, felkavarja az állóvizet, új utakra indít.

Mi a helyzet a felvételizőkkel?

A művészeti egyetemekre különböző helyekről különböző generációk tagjai érkeznek. A Képzőművészeti Egyetemre bekerülni 30-40 évvel ezelőtt általában a harmadik vagy negyedik nekifutásra sikerült, olyan nagy volt a túljelentkezés. Szerencsére vidéken is nyíltak meg képzőhelyek: Eger, Nyíregyháza, Szeged, Kaposvár, Győr, Pécs. A művészképzésnek más alternatív helyei is vannak ma már az MKE-n kívül. Az ide jelentkezők száma megcsappant ugyan, de a képzésnek jól tett, hogy más képzőhelyek is születtek. Nincs nagyobb merítés, de van egy egészséges konkurencia.

Mikor kaphat felmentést a felvételi alól, aki a Képzőre jelentkezik?

Azok a felvételizők, akik az országos középiskolai versenyen helyezést értek el, és akik a

vizuális művészeti területen érettségiztek, mentesülnek az első forduló alól. Ez egy gesztus a felvételiző felé, és szakmai elismerés a felkészítő tanár felé. De a művészeti egyetemeken közül sokan nem értenek ezzel egyet. A Képzőnek mint az ország legrégibb

és legnagyobb művészeti-képzőművészeti egyetemének ilyen gesztusokat kell gyakorolni. Egy másik ilyen gesztus, hogy a középiskolásoknak felajánlottuk: bárki beülhet a művészettörténet-órákra. Ez a művészettörténet oktatása körüli polémia miatt, úgy gondolom, nagyon időszerű.

az egyetem elvégzése után nagyon sokan bizonytalanok, nem tudják, merre induljanak el

Ezek valóban szép gesztusok. Személyes tapasztalatom, hogy a hallgatók fele a képzés során kirostálódik, nem jut el a diplomáig. Ha pedig a kezébe kapja azt, az sem biztosíték arra, hogy művész váljék belőle. Az élet fogja vizsgáztatni, hogy tényleg megfelel-e a társadalmi vagy a szakmai elvárásoknak.

Igen, ez egy nagyon hosszú út. Az egyetem elvégzése után nagyon sokan bizonytalanok, nem tudják, hogy merre forduljanak, merre induljanak el. Nagyon fontos a friss diplomás életében az első két év. De azt gondolom, ebben is tettem lépéseket – szerencsére a fenntartónk nyitott a kezdeményezéseimre. A létszámokkal nem tudunk versenyezni, nem vehetünk fel évről-évre több hallgatót, és azt vallom, ne a „fejpénz” irányítson bennünket. A jelentkezők közül erőteljesen válogatunk; csak az igazán tehetségesek kerülnek be hozzánk, így a felszabadult forrásokat, pénzt és energiát a végzett

hallgatók támogatására tudjuk fordítani. A tervem az, hogy 20-30 húsz négyzetméteres kis műtermet hozunk létre, és a legjobbaknak felajánljuk 1-2 évre. Ez alatt az időszak alatt mentorálva irányítjuk, illetve a nemzetközi szcénába becsatornázzuk őket.

A hazai és a Kárpát-medencei szakma könnyen átlátható, de megteremtjük a lehetőséget annak, hogy Európán kívül is kiállíthassanak, és megismerjék őket. Ha pedig valaki elmegy külföldre, felajánljuk a helyét egy másik friss diplomásnak. Nagyon sokan Londonban érnek el sikereket. A legújabb generáció folyamatosan mozog, és az a jó, hogy sokan kimennek, sikereket érnek el, majd hazajönnek. Egy pezsgő szellemi műhelyt képzeltem el.

Mi lesz azokkal a hallgatókkal, akikről a tanulmányaik alatt kiderül, hogy nem lesz belőlük alkotó művész?

Nekik is több lehetőségük van – csak egyet említek. Az egyetemünknek van tanárképző tanszéke is, ott is folytathatják a tanulmányaikat, és jó tanárok, oktatók lehetnek.

Milyen nemzetközi kapcsolatai vannak a Képzőnek?

Egy másik kultúrában való megmártózás mindig inspirálóan hat rám, feltölt. Európában körülbelül száz egyetemmel van kapcsolatunk, ezt nem is igazán érdemes itt részletezni. Magam inkább Ázsiában és Afrikában voltam és vagyok aktív, ezeken a területeken

is vannak kapcsolataim. Ezeket hozom az egyetemünkre; Mongólia, Nigéria, Ghána, Dél-Afrika, Indonézia, Korea, Tajvan, India, Örményország. A kapuk, a lehetőségek az oktatóknak és a hallgatóknak is nyitva állnak. Jelenleg húsz nem európai egyetemmel

van már aláírt szerződésünk, ezekkel pályáztunk az Erasmus, a Tempus alapítványhoz, szerencsés módon minden pályáztunk nyert.

akik odamennek,
egy életre megváltoznak,
mert más a kultúra,
a dolgok átértékelődnek

Ezek a területek nem túl biztonságosak, gondolok például Nigériára.

Nigéria északi része valóban veszélyes, de mindkét kapcsolódó egyetemünk a tengerparton van, biztonságos területen. Ghána is biztonságosnak mondható. A legrégebbi kapcsolataim Indonéziából származnak. Azok a művészek, akik odamennek, egy életre megváltoznak, mert más a kultúra, a dolgok átértékelődnek, technikailag olyan folyamatokat ismernek meg, hogy az egy életre befolyásolja a szakmai fejlődésüket. De Afrika is ilyen; aki egyszer is volt ott, „megfertőződik”.

A művészet tükörképe a társadalomnak?

Azt mondanám, hogy a művészek sokkal érzékenyebbek, a membránjuk sokkal jobban rezonál a történésekre, és hamarabb, mint egy átlagembernek. Az a jó művészet, amely ezeket az impulzusokat formába tudja önteni, és visszasugározza, tükrözi a valódi életet.